

A könyv azzal a céllal íródott, hogy akik élőhely-rekonstrukcióba kezdenek, azoknak legyen a kezükben egy vezérfonal, amelynek segítségével meg is tudják valósítani elképzeléseiket. A kiadványban az élőhely-rekonstrukciók fontosságát és kihívásait bemutató részekon kívül négy nemzeti parkból származó, 33 esettanulmány és több részletes útmutató is szerepel. Mivel hazánkban még nem született olyan könyv, amely az ökoszisztémák széles körét érintő élőhely-rekonstrukciókkal foglalkozna, így a tisztelt olvasó most egy hiánypótló kiadványt tart a kezében. Reméljük, hogy a könyvben szereplő információk és útmutatók segíteni fogják mind az élőhely-rekonstrukciókkal kapcsolatos további tudásátadást, mind pedig – és ez a legfontosabb – konkrét élőhelyfejlesztések megvalósulását.

Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein

**Élőhely-rekonstrukciók
lehetőségei és tapasztalatai
Magyarország síkvidéki területein**

Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein

Szerkesztette:
Kelemen András és Mizsei Edvárd

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
Kecskemét, 2025

Szerkesztette: Kelemen András és Mizsei Edvárd

Szerzők: Bakró-Nagy Zsolt, Báldi András, Barna Péter, Barta Károly, Bihaly Áron Domonkos, Biró Csaba, Biró Marianna, Boros Emil, Bölöni János, Csathó András István, Csecserits Anikó, Csonka Anna Cseperke, Deák Balázs, Ézsiás Tamás, Frei Kata, Gallé Róbert, Gulyás Ágnes, Hajnal Dorottya, Halassy Melinda, Juhász Erika, Kelemen András, Kiss Orsolya, Kiss Réka, Kovács Éva, Kovács-Hostyánszki Anikó, Kövendi-Jakó Anna, Krnács György, Kun Róbert, Lellei-Kovács Eszter, Lengyel Szabolcs, Lesku Balázs, Lestyán Boldizsár, Magyar Botond, Málnás Kristóf, Máté András, Mérő Thomas Oliver, Mester Béla, Mile Orsolya, Mizsei Edvárd, Molnár Csaba, Molnár Zsolt, Németh András, Németh Virág Eszter, Pataki Zsolt, Sárospataki Miklós, Sárszegi-Pék Szandra, Sipos Ferenc, Somay László, Szabó Gyula, Szabó Gyula, Szigetvári Csaba, Szomor Dezső, Takács Gábor, Torma Attila, Tóth Sára, Tóth Tímea, Tölgyesi Csaba, Török Katalin, Vadász Csaba, Vadász-Besnyői Vera, Vajda Zoltán, Vajna Flóra, Valkó Orsolya, Vidra Tamás, Wenner Bálint

Lektorálta: Sipos Ferenc

A kiadvány a LIFE18 NAT/HU/000799 azonosítójú, „A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban” pályázat keretében készült.

ISBN 978-615-5598-27-2

© Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Kecskemét, 2025

Felelős kiadó: Ugró Sándor

© Szerzők

© Illusztrációk készítői

Nyomdai munkák: Makói Mozaik Kft.

Felelős vezető: Vernyik Tibor

Ajánlott hivatkozás

A teljes könyvre vonatkozóan: Kelemen A. & Mizsei E. (szerk.) 2025. Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein. 112 p. Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Kecskemét.

Az egyes fejezetekre: Szabó Gy., Kelemen A. & Vajda Z. 2025. Gyakorlati útmutató – Rekonstrukciók vizes élőhelyeken. In: Kelemen A. & Mizsei E. (szerk.) Élőhely-rekonstrukciók lehetőségei és tapasztalatai Magyarország síkvidéki területein. Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Kecskemét, pp. 96-99.

Tartalomjegyzék

Előszó.....	5
Bevezetés.....	6
Természetközeli élőhelyek kiterjedésének csökkenése	6
Az élőhely-rekonstrukciók céljai, prioritásai a Kiskunságban, különös tekintettel a rákosi viperára	8
Élőhely helyreállítás nemzetközi jogi környezete.....	12
Gyeprekonstrukciók.....	14
Szikes és löszgyepek restaurációja kiterjedt szántókon Egyek-Pusztakócson.....	18
Fajgazdag magkeverék vetése megtelepedési ablakokba Egyek-Pusztakócson.....	20
Kunhalmokon végzett gyeprekonstrukció magvetéssel, palánták ültetésével és egyedek áttelepítésével	22
Sokfajú gyep létrehozása korábban szántott hortobágyi halmön (Tiszacsege: Széles-halom)	24
A Látó-hegyi rákosi vipera élőhely rekonstrukciójának eredményei 20 évvel a rekonstrukció megkezdése után.....	26
Rákosi vipera élőhelyek rekonstrukciója peszéradacsi parlagokon.....	28
Biomasszát és természetvédelmi értéket növelő parlagfelülvetés a Felső-Kiskunságban	30
Idegenhonos fafajok állományai helyén gyepvetéssel létrehozott tisztások a Peszéri-erdőben	32
Különböző módszerekkel visszagyepesített területek természeti állapota a Peszéradacsi-réteken 20-30 évvel a rekonstrukció megkezdése után	34
Sokfajú gyep létrehozása sávos vetéssel a Turjánvidéken (Dabas: Sziráki-föld)	36
Magvetéssel és szénaráhordással végzett, több üde gyepközösség létrehozására irányuló rekonstrukció a Peszéradacsi-réteken	38
Gyeprekonstrukció a petneházi Daru-réten (Nyírség).....	40
Vizesélőhely-rekonstrukciók	42
Kotrással létrehozott kis területű vizes élőhelyek a Peszéradacsi réteken.....	46
Tókák kialakítása az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.....	48
Kotrással létrehozott lápteknők az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.....	50
Szegélyélőhelyek kialakítása sekély kotrással a Kolon-tó nádasában.....	52
Nagy kiterjedésű nyílt vízfelület kialakítása a Kolon-tavon	54

Kisvízterek helyreállítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén I.	56
Kisvízterek helyreállítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén II.	58
Szikes tó rekonstrukció bivaly legeltetéssel a Nagyszéksós-tavon.....	60
Szikes vizes élőhelyrehabilitáció árasztással Apajon Alsó-Szúnyog puszta.....	62
Vízpótlás a Baksi-pusztá Natura 2000 területen	64
Patakártér-helyreállítások az Alsó- és Felső-Tápió mentén.....	66
Természet-alapú megoldások szerepe a vízvi sszatartásban, kis áttöltések és rőzségátak.....	68
A beregi- és nyírségi lápok vízpótlása felszín alatti vizekből	70
Vizes élőhelyek restaurációja égetéssel és legeltetéssel Egyek-Pusztakőcson.....	72
Másodlagos élőhelyek.....	74
Ökovoltaikus parkok: a megújuló energia és a biodiverzitás-fejlesztés szinergiája	78
Természetközeli állapotú, szikes vizes élőhely-együttes kialakítása egykori homok célkitermelő-helyén, Balástya külterületén.....	80
Természetvédelmi szabályozás révén kialakított, természetközeli állapotú élőhely felhagyott kavicsbányában.....	82
A Lego nyíregyházi gyára körüli élőhely-helyreállítá s.....	84
Biodiverz zöldfelületek a Mercedes-Benz Kecskeméti gyárterületén (Kecskemét).....	86
Városi vetett virágsávok („méhlegelő”)	88
Agrártájak megporzórovar-közösségeinek és ökoszisztéma-szolgáltatási potenciáljának növelését célzó nagy kiterjedésű, őshonos, diverz, vadvirágos parcellák vetése a Solti-síkon.....	90
Gyakorlati útmutatók.....	92
Gyeprekonstrukciók	92
Rekonstrukciók vizes élőhelyeken	96
Rekonstrukciók másodlagos élőhelyeken	99
Summary	104
Köszönetnyilvánítás	105
Irodalomjegyzék.....	106
Szerzők.....	110

Élőhely helyreállítás nemzetközi jogi környezete

A biológiai sokféleség megóvására és a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartására az Európai Unió 1979-ben megalkotott madárvédelmi irányelve (79/409/EGK és 2009/147/EK irányelv) és az 1992-ben elfogadott élőhelyvédelmi irányelve (43/92/EGK), valamint az ezek alapján kijelölt Natura 2000 hálózat szolgál. A hazai Natura 2000 területekre vonatkozó általános szabályozást a 275/2004 Kormányrendelet tartalmazza.

A Bizottság a természet állapotáról szóló, 2020. október 15-i jelentésében megállapította, hogy az Uniónak egyelőre nem sikerült megfékeznie az Unió számára természetvédelmi szempontból fontos védett élőhelytípusok és fajok visszaszorulását. Ezért összhangban az Európai Zöld megállapodás, a 2030-as Biodiverzitás Stratégia és a Kunming-Montreal megállapodás cél-

kitűzéseivel, jogilag kötelező érvényű célokat tűzött ki a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek helyreállítására (EU 2024/1991). A jogszabály 2024. augusztus 18-án lépett életbe és 2050-ig teljesítendő helyreállítási célokat tűz ki.

A 92/43/EGK és a 2009/147/EK irányelvre építve és az említett irányelvekben meghatározott célkitűzések elérésének támogatására a tagállamoknak intézkedéseket kell bevezetniük a Natura 2000-es fajok és élőhelyek helyreállításának biztosítása érdekében az Unió egész területén, a Natura 2000 területeken kívül eső területeken is. A rendelet alapján a jó élőhelyek állapota megőrzendő, míg a gyenge vagy rossz élőhelyek állapotát helyre kell állítani: 2030-ra a 30%-ukat, 2040-re a 60%-ukat, 2050-re a 90%-ukat. Ez vonatkozik az I. Mellékletben szereplő valamenynyi élőhelyre, köztük azokra a Natura

Szikes élőhelykomplex

2000-es gyepekre és vizes élőhelyekre, amelyekhez a rákosi vipera is kötődik. Ezen túlmenően olyan természetközeli élőhelyek létrehozását, visszaállítását is előírja a rendelet az arra alkalmas területeken, amelyek eredeti elterjedési területükön már nincsenek jelen. 2030-ig, 2040-ig, illetve 2050-ig a természetes ökoszisztémák hosszú távú fennmaradásához szükséges összterület (azaz a kedvező referencia terület) 30%, 60% és 100%-át kell helyreállítani. 2030-ig prioritást élvez a Natura 2000-es területeken belül történő helyreállítás, de a rendelet ezeken a területeken kívül is érvényes. A listás fajokra, mint a rákosi vipera is, meg kell állapítani a kedvező életfeltételeikhez szükséges élőhelyek mennyiségét, minőségét és összekapcsoltságát, és amennyiben szükséges, helyre kell állítani a faj fennmaradásához szükséges megfelelő élőhelyeket.

A rendelet a természetközeli tereszt-
ris, édesvízi és vizes élőhelyek meg-
őrzése mellett, a városok, beporzó

közösségek, erdők, agrárterületek biodiverzitásának növelését is célul tűzi ki. Az intézkedések értékelése érdekében a tagállamoknak nemzeti természet-helyreállítási terveket kell kidolgozniuk, szoros együttműködésben a tudományos élet képviselőivel, az érdekelt felekkel és a nyilvánossággal. A nemzeti helyreállítási tervekben rögzíteni kell minden egyes, a rendeletben megjelölt élőhely országon belüli kiterjedését és állapotát, illetve a közösségi jelentőségű fajok kedvező természetvédelmi állapotának eléréséhez szükséges élőhelyekre vonatkozó információkat, valamint a helyreállítandó területek számszerűsítését, priorizálását, a (tervezett) helyreállító és fenntartó intézkedések leírásával. A terveket és az előrehaladást egységes előírások mentén az Európai Bizottság értékeli.

Halassy Melinda

